

ΛΟΓΟΣ Γλωσσικό σύστημα και διαταραχές

Αραμπατζής Μιχάλης

Μ.Εδ. Λογοπεδικός

Ειδικός παιδαγωγός

Κ.Ε.Σ.Υ. ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΛΟΓΟΣ

Γλωσσικό σύστημα και διαταραχές

- Η σχέση μεταξύ των όρων επικοινωνία, λόγος, γλώσσα και ομιλία
- Γλωσσικό σύστημα
- Διαταραχές λόγου-ομιλίας
- Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας
- Διάγνωση και πρώιμη παρέμβαση

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- κοινωνική συμβίωση
- αμφίδρομη ανταλλαγή πληροφοριών
- γλωσσικών και μη γλωσσικών συμπεριφορών

επικοινωνία με το περιβάλλον

προφορικός λόγος

εξελικτική διαδικασία

ορόσημο στην ανάπτυξη του παιδιού

διαταραχές επικοινωνία

- ηλικία
- φύλο
- φυλή
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ κατάσταση

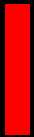
συγγενείς ή επίκτητες διαταραχές

Διαταραχές Λόγου και Ομιλίας

ελλειμματική επικοινωνία

δευτερογενής διαταραχές

αυξημένες πιθανότητες για μαθησιακές
δυσκολίες

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η επικοινωνία είναι η μεταβίβαση και πρόσληψη κάθε είδους μηνύματος, με οποιονδήποτε τρόπο, λεκτικός ή μη λεκτικός, μέσω του οποίου ένα άτομο ανταλλάσσει, ανακοινώνει και πληροφορεί για βιώματα, γνώσεις, ιδέες, καταστάσεις, ανάγκες και συναισθήματα, σ' ένα άλλο άτομο.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

- λεκτικά μέσω των προθέσεων ενός ομιλητή όταν εκφέρει μια φράση σε σχέση με έναν ακροατή
- μη-λεκτικά με τις χειρονομίες, το βλέμμα, τις εκφράσεις του προσώπου ή τη στάση του σώματος. (π.χ. ένα χασμουρητό μπορεί να μεταβιβάσει το μήνυμα ότι κάποιος είναι κουρασμένος)

Η επικοινωνία αποτελεί βασική λειτουργία του λόγου και οι πράξεις ομιλίας τις βασικές μονάδες της επικοινωνίας.

ΛΟΓΟΣ

- Ο λόγος διακρίνεται σε εκφραστικό και προσληπτικό
- γενική ικανότητα του ανθρώπου να οργανώνει τις σκέψεις, τις ανάγκες, τις προθέσεις και τα συναισθήματά του και να τα εκφράζει λεκτικά στο συνάνθρωπό του, μέσω ενός συστήματος σημείων φωνητικού χαρακτήρα, σε συγκεκριμένο πλαίσιο συμφραζόμενων και σχέσεων αλληλεπίδρασης.

ΛΟΓΟΣ

- Ο λόγος περιέχει μια κοινωνική διάσταση «την γλώσσα» και μια ατομική διάσταση «την ομιλία», οι οποίες είναι αλληλεξαρτώμενες

ΟΜΙΛΙΑ

- Η ομιλία αποτελεί την ατομική διάσταση του λόγου
- Με τον όρο ομιλία εννοούμε το ηχητικό ή ακουστικό σήμα, το οποίο παράγεται από τη συντονισμένη δραστηριότητα των πνευμόνων, του λάρυγγα, της στοματικής και της ρινικής κοιλότητας, με αποτέλεσμα την παλμική δόνηση του αέρα

ΟΜΙΛΙΑ

ιεραρχική δομή:

- ηχητικές μονάδες σε λέξεις
- οι λέξεις σε προτάσεις
- λέξεις και προτάσεις είναι φορείς του μηνύματος

«η ομιλία συνιστά την πραγμάτωση της γλώσσας μέσω του φωνητικού/ακουστικού καναλιού» την προφορική γλώσσα

ΓΛΩΣΣΑ

- Η γλώσσα είναι ένα πολύπλοκο σύστημα συμβόλων επικοινωνίας και κανόνων χρήσης, με το οποίο τα μέλη μιας γλωσσικής κοινότητας μπορούν να εκφράζουν ιδέες και να επικοινωνούν μεταξύ τους.
- Η γλώσσα αποτελεί την κοινωνική διάσταση του λόγου και δε συγχέεται με το λόγο, αλλά είναι ένα καθορισμένο και αναγκαίο μέρος του.

ΓΛΩΣΣΑ

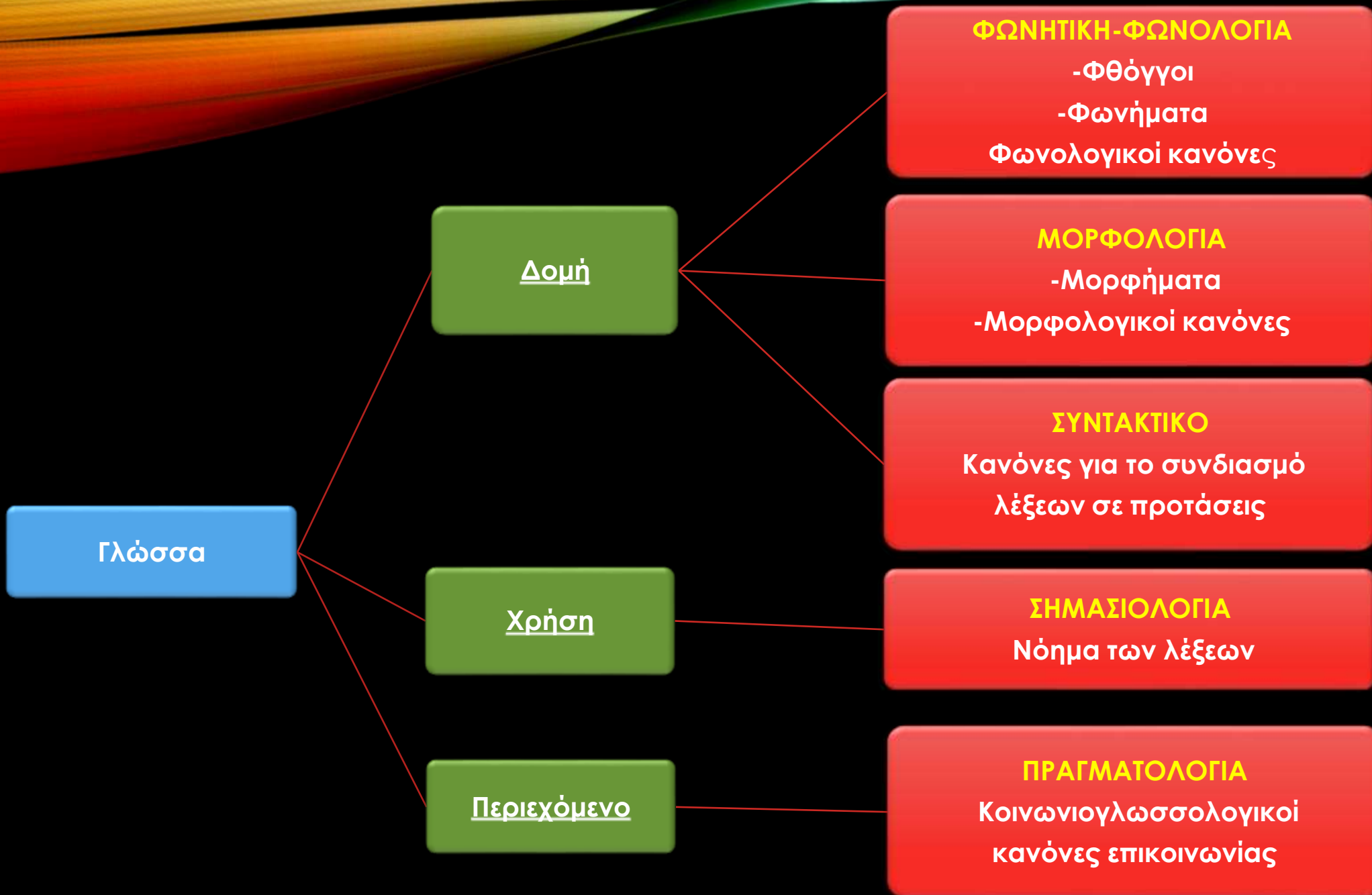
Η ανάπτυξη γλώσσας, της ομιλίας και του λόγου θεωρείται από τους ειδικούς δείκτης ανάπτυξης και γνωστικής ικανότητας.

Με την εδραίωση των βασικών ικανοτήτων του προφορικού λόγου το παιδί είναι σε θέση να εμπλουτίζει την δυναμική του με νέες ικανότητες μαθησιακής φύσεως.

Η μαθησιακή, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη γλώσσα.

Γλωσσικό σύστημα

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΣ

Κάθε παιδί έχει διαφορετική αναπτυξιακή πορεία.

Τα ελλείμματα της γλώσσας μέχρι την ηλικία των τριών μπορεί να μειωθούν στην έντασή τους, αλλά να παραμείνουν σε διαφορετικό βαθμό.

Επιβάρυνση άλλων δυσκολιών ή δημιουργία νέων ελλειμμάτων.

Επικοινωνιακή αδυναμία επηρεάζει την ψυχολογική ανάπτυξη και συνδέεται στενά με κοινωνικά και συναισθηματικά προβλήματα.

Προκαλούνται έντονες αρνητικές συναισθηματικές αντιδράσεις, όπως εκνευρισμός, αντιδραστική συμπεριφορά, μείωση του επιπέδου αυτοεκτίμησης και κοινωνική απομόνωση.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΣ

- Η πλειοψηφία των παιδιών με γλωσσικές δυσκολίες, συνεχίζουν να υφίστανται δυσκολίες στη μετέπειτα ζωή τους, χωρίς να υπάρχουν άλλα αναπτυξιακά προβλήματα.
- **2000**
6% του παιδικού πληθυσμού
- **2009**
14% του παιδικού πληθυσμού
- Τα αγόρια εμφανίζουν συχνότερα γλωσσικές δυσκολίες σε σχέση με τα κορίτσια.

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΣ

- Διαταραχή γλωσσικής έκφρασης
- Μεικτή διαταραχή γλωσσικής πρόσληψης και έκφρασης
- Ακουστική αγνωσία
- Διαταραχές αυτιστικού φάσματος
- Φωνολογική διαταραχή
- Διαταραχές άρθρωσης
- Διαταραχές στον ρυθμό και τη ροή της ομιλίας (Τραυλισμός, Ταχυλαλία, Βραδυγλωσσία)

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΣ

- Διαταραχές Φώνησης
- Εξελικτική λεκτική απραξία ή δυσπραξία.
- Δυσαρθρία
- Σχιστίες
- Εκλεκτική αλαλία
- Καθυστέρηση λόγου και ομιλίας
- Ειδική γλωσσική διαταραχή
- Μαθησιακές και Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες και Διαταραχές στο Γραπτό Λόγο

ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΣ

- **Δευτερογενείς γλωσσικές διαταραχές**

αποτέλεσμα άλλων διαταραχών ή δυσλειτουργιών οργανικής, αναπτυξιακής ή συναισθηματικής φύσης

- βαρνηκοΐα
- διαταραχή ελλειμματικής προσοχής
- σύνδρομα
- νοητική υστέρηση
- εγκεφαλική παράλυση
- ψυχιατρικές και ψυχοσυναισθηματικές διαταραχές

Στάδια ανάπτυξης του λόγου και της ομιλίας

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 0 – 6 μηνών

- ◆ Τρομάζει με ήχους
- ◆ Αναγνωρίζει ήχους
- ◆ Εντοπίζει τον ήχο γυρνώντας το κεφάλι
- ◆ Επαναλαμβάνει τους ίδιους ήχους
- ◆ Συχνά ψιθυρίζει και βγάζει ευχάριστους ήχους
- ◆ Μιμείται ήχους
- ◆ Χρησιμοποιεί ήχους ή χειρονομίες για να υποδείξει ανάγκες
- ◆ Χρησιμοποιεί διαφορετικό κλάμα για να εκφράσει διαφορετικές ανάγκες
- ◆ Χαμογελάει όταν του μιλάνε
- ◆ Χρησιμοποιεί τα φωνήματα /b/, /p/ και /m/ όταν μουρμουρίζει
- ◆ Ποικίλει σε ύψος και ένταση η φωνή του

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 6 – 12 μηνών

- ◆ Καταλαβαίνει το ναι και το όχι
- ◆ Καταλαβαίνει και αποκρίνεται στο όνομά του
- ◆ Ακούει και μιμείται περισσότερους ήχους
- ◆ Αναγνωρίζει λέξεις που σχετίζονται με συνηθισμένα αντικείμενα (π.χ. κούττα, παπούτσι, χυμός)
- ◆ Χρησιμοποιεί μεγάλη ποικιλία ήχων όταν μουρμουρίζει
- ◆ Μιμείται μερικούς ήχους ακόμη και όταν κλαίει μόνο για να προκαλέσει την προσοχή
- ◆ Ακούει όταν του μιλάς
- ◆ Αρχίζει να μετατρέπει το μουρμούρισμα σε ακατάληπτη γλώσσα
- ◆ Παράγει μία ή περισσότερες λέξεις
- ◆ Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 1 – 3 λέξεων
- ◆ Κατανοεί απλές εντολές

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 12 – 18 μηνών

- ◆ Χρησιμοποιεί πρότυπα επιτονισμού ενηλίκων
- ◆ Χρησιμοποιεί ηχολαλία και μη καταληπτή ομιλία (νεολογισμοί)
- ◆ Παραλείπει μερικά αρχικά σύμφωνα και σχεδόν όλα τα τελικά σύμφωνα
- ◆ Ακολουθεί απλές εντολές
- ◆ Αναγνωρίζει 1 με 3 μέρη του σώματος
- ◆ Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο από 3 έως 20 ή περισσότερες λέξεις (κυρίως ουσιαστικά)
- ◆ Συνδυάζει χειρονομίες και λόγο
- ◆ Κάνει έκκληση για τα περισσότερα από τα αντικείμενα που επιθυμεί

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 18 – 24 μηνών

- ◆ Χρησιμοποιεί λέξεις πιο συχνά από ασυνάρτητη ομιλία (νεολογισμούς)
- ◆ Είναι 25 – 50% κατανοητό στους ξένους
- ◆ Αρχίζει να συνδυάζει ουσιαστικά και ρήματα
- ◆ Αρχίζει να χρησιμοποιεί αντωνυμίες
- ◆ Χρησιμοποιεί κατάλληλο χρωματισμό στη φωνή για τις ερωτήσεις
- ◆ Απαντά στην ερώτηση «τι είναι αυτό;»
- ◆ Διασκεδάζει ακούγοντας ιστορίες
- ◆ Γνωρίζει 5 μέρη του σώματος
- ◆ Ονομάζει επακριβώς μερικά οικεία αντικείμενα
- ◆ Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 50 με 100 ή και περισσότερες λέξεις
- ◆ Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο 300 ή περισσότερων λέξεων

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 2 – 3 ετών

- ◆ Ο λόγος είναι καταληπτός 50 – 75%
- ◆ Συνεχίζει να ηχολαλεί όταν συναντά δυσκολίες στο λόγο
- ◆ Καταλαβαίνει το «ένα» και τα «πολλά»
- ◆ Εκφράζει την ανάγκη για τουαλέτα (πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά)
- ◆ Ζητάει αντικείμενα με το όνομά τους
- ◆ Δείχνει τις εικόνες σε βιβλίο ονομάζοντάς τις
- ◆ Αναγνωρίζει διάφορα μέρη του σώματος
- ◆ Ακολουθεί απλές εντολές και απαντά σε απλές ερωτήσεις
- ◆ Απολαμβάνει να ακούει μικρές ιστορίες, τραγούδια και ρυθμούς
- ◆ Κάνει ερωτήσεις με 1 ή 2 λέξεις
- ◆ Χρησιμοποιεί φράσεις 3 – 4 λέξεων, με Υποκείμενο – Ρήμα – Αντικείμενο
- ◆ Χρησιμοποιεί μερικές προθέσεις, άρθρα, ρήματα στον ενεστῶτα, ομαλό πληθυντικό
- ◆ αι ανώμαλους τύπους στον αόριστο

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 2 – 3 ετών

- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο 500 ή 900 ή περισσότερων λέξεων
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 50 έως 250 ή περισσότερων λέξεων (ραγδαία ανάπτυξη κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου)
- Παρουσιάζει πολλαπλά γραμματικά λάθη
- Καταλαβαίνει τα περισσότερα πράγματα από αυτά που λέγονται
- Μιλάει με δυνατή φωνή
- Χρησιμοποιεί τα φωνήεντα σωστά
- Χρησιμοποιεί σωστά σύμφωνα σε αρχική θέση
- Χρησιμοποιεί περίπου 27 φωνήματα
- Χρησιμοποιεί το βοηθητικό «είναι»
- Χρησιμοποιεί μερικά ομαλά ρήματα στον αόριστο, κτητικά μορφήματα, αντωνυμίες και προστακτική

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 3 – 4 ετών

- Καταλαβαίνει τη λειτουργία των αντικειμένων
- Καταλαβαίνει διαφορές στις έννοιες (σταματώ – ξεκινώ, μέσα – έξω, μικρό – μεγάλο)
Ακολουθεί εντολές που αποτελούνται από 2 και 3 μέρη
- Ρωτάει και απαντάει σε απλές ερωτήσεις (ποιος, τι, που, γιατί)
- Συχνά κάνει ερωτήσεις και ζητά λεπτομέρειες στις απαντήσεις
- Χρησιμοποιεί την ομιλία για να εκφράσει συναισθήματα
- Χρησιμοποιεί 4 με 5 λέξεις στις προτάσεις
- Αναγνωρίζει αντικείμενα με το όνομά τους
- Χειρίζεται επιδέξια τους ενήλικες και παρατηρεί
- Χρησιμοποιεί ουσιαστικά και ρήματα πιο συχνά

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 3 – 4 ετών

- Έχει αίσθηση του παρελθόντος και του μέλλοντος
- Έχει ένα αντιληπτικό λεξιλόγιο 1200 – 2000 λέξεων
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 800 – 1500 λέξεων
- Ο λόγος είναι 80% καταληπτός
- Η γραμματική βελτιώνεται αν και κάποια λάθη επιμένουν
- Κατάλληλη χρήση του «είμαι» και «είναι» στις προτάσεις
- Βάζει δύο γεγονότα σε χρονολογική σειρά
- Συμμετέχει σε συζητήσεις
- Συνεπής χρήση ομαλού πληθυντικού, κτητικών αντωνυμιών και ρημάτων αορίστου

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 4 – 5 ετών

- Κατανοεί τις έννοιες των αριθμών έως το 3
- Αναγνωρίζει 1 έως 3 χρώματα
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο 2800 ή περισσότερων λέξεων
- Έχει εκφραστικό λεξιλόγιο 900 έως 2000 ή περισσότερων λέξεων
- Μετράει ως το 10 μηχανικά
- Χρησιμοποιεί γραμματικά σωστές προτάσεις
- Χρησιμοποιεί προτάσεις 4 έως 8 λέξεων
- Απαντά σε σύνθετες ερωτήσεις που αποτελούνται από 2 μέρη
- Ρωτά για ορισμούς λέξεων
- Μιλά με μια συχνότητα 186 λέξεων ανά λεπτό περίπου

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 4 – 5 ετών

- Μειώνεται ο συνολικός αριθμός των επαναλήψεων
- Παράγει σύμφωνα με 90% ακρίβεια
- Μειώνεται σημαντικά ο αριθμός των συνεχών ηχητικών παραλείψεων και των υποκατάστατων
- Ο λόγος του είναι συνήθως καταληπτός από τους ξένους
- Μιλά σχετικά με εμπειρίες στο σχολείο, σε σπίτια φίλων κτλ.
- Αναμεταδίδει με ακρίβεια μια μεγάλη ιστορία
- Δίνει προσοχή σε μια ιστορία και απαντά σε απλές ερωτήσεις σχετικά με αυτή
- Χρησιμοποιεί κτητικές αντωνυμίες, μέλλοντα χρόνο και συγκριτικά μορφήματα στις προτάσεις

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 5 – 6 ετών

- Ονομάζει 6 βασικά χρώματα και 3 βασικά σχήματα
- Ακολουθεί εντολές που αποτελούνται από 3 μέρη
- Κάνει ερωτήσεις με το «πώς»
- Απαντά λεκτικά στο «Γεια» και στο «Τι κάνεις;»
- Χρησιμοποιεί παρελθόντα χρόνο και μέλλοντα κατάλληλα
- Χρησιμοποιεί συνδέσμους
- Έχει αντιληπτικό λεξιλόγιο περίπου 13000 λέξεις
- Ονομάζει τα αντίθετα
- Ονομάζει διαδοχικά ημέρες της εβδομάδας
- Μετρά ως το 30 μηχανικά

Στάδια ανάπτυξης λόγου και ομιλίας

Ηλικία 5 – 6 ετών

- Ανταλλάσσει πληροφορίες και κάνει ερωτήσεις
- Χρησιμοποιεί προτάσεις με λεπτομέρειες
- Αναμεταδίδει με ακρίβεια μια ιστορία
- Τραγουδά ολόκληρα τραγούδια και απαγγέλει παιδικά ποιηματάκια
- Επικοινωνεί εύκολα με ενήλικες και άλλα παιδιά

Έγκαιρη διάγνωση και
πρώιμη παρέμβαση

διάγνωση & παρέμβαση

Η έγκαιρη διάγνωση των διαταραχών και η πρώιμη παρέμβαση έχουν στόχο

- Τη βελτίωση των δυσκολιών σε όλους τους τομείς
 - Τη γρήγορη και αποτελεσματική αποκατάσταση
 - Την αποφυγή εμφάνισης δευτερογενών διαταραχών
-
- ✓ διασφαλίζεται η ομαλή ένταξη του παιδιού στο κοινωνικό του περιβάλλον (σχολείο, οικογένεια, εξωσχολικές δραστηριότητες κ.ά.)
 - ✓ ευκαιρία για ίση δυνατότητα πρόσβασης στη γνώση και τη μάθηση

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στη διαγνωστική διαδικασία

- Ο εκπαιδευτικός συμβάλλει ουσιαστικά στην εκπαίδευση του παιδιού
- Έχει σφαιρική αντίληψη των ικανοτήτων του

Σημαντική η ικανότητα της ανίχνευσης των διαταραχών του λόγου και της ομιλίας

- έγκαιρη έναρξη διαδικασίας διάγνωσης
- λήψη θεραπευτικής αγωγής και αποκατάσταση των δυσκολιών

Θυμόμαστε ότι το μικρό πρόβλημα
στην ομιλία που αντιμετωπίζει το
παιδί σήμερα,
μπορεί να γίνει μεγάλο αύριο!

Σας ευχαριστώ!